

Sa simpozijuma Centra za strategijska istraživanja

Strategija oružane borbe u narodnooslobodilačkom ratu

Centar za strategijska istraživanja (CSI) organizovao je simpozijum *Strategija oružane borbe u NOR-u*, održan u Beogradu od 28. do 30. marta. Rasprava se vodila na bazi sledećih referata: general-pukovnika *Nikole Pejnovića* »Bitne determinante strategije oružane borbe u NOR-u«; grupe autora iz CSI, general-majora *Boška Ranitovića*, pukovnika *Miraša Stožinića*, *Manojla Babića* i kapetana bojnog broda *Dušana Miljanića* »Suština i sadržaj strategije oružane borbe u NOR-u«; grupe autora iz Centra visokih vojnih škola, pukovnika *Živka Blagojeva* i *Vase Cerovića* i potpukovnika mr *Radovana Radinovića* »Vidovi strateških dejstava, stratejsko grupisanje i manevar oružanih snaga« i general-potpukovnika *Fabijana Trge* »Korelacija organizacije i upotrebe oružanih snaga u NOR-u«.

Za simpozijum je primljeno 64 saopštenja od autora iz oružanih snaga i većeg broja naučnih radnika iz društva. Ceo materijal je grupisan u tri tematske oblasti, koje su general-major *Zdravko Kolar*, general-potpukovnik *Rade Suša* i pukovnik prof. dr *Gojko Miljanić* izložili kao animatori, ukazujući na sadržaj svakog saopštenja. Time se nastojalo dobiti što više vremena za raspravu, u čemu se i uspelo. Trodnevna diskusija bila je veoma živa i interesantna, u kojoj su učestvovala 54 učesnika simpozijuma od 200 koliko ih je prisustvovalo ovom skupu.

U ime saveznog sekretara za narodnu odbranu skup je pozdravio načelnik Generalštaba general-pukovnik *Stane Potočar*, a u ime jugoslovenskih akademija nauka akademik *Mihajlo Apostolski*, predsednik Zajednice svih ju-

goslovenskih akademija nauka i umetnosti. General armije *Kosta Nađ* podneo je referat »Josip Broz Tito — vizija, strategija i pobjeda revolucije«.

Redakcija »Vojnog dela« će, osim materijala koje objavljuje u ovom broju i sažetih referata, objaviti i neke diskusije. Želeli bismo da se u raspravu o pokrenutim pitanjima i dilemama na simpozijumu uključi širi krug saradnika i čitalaca našeg časopisa.

General-pukovnik
STANE POTOČAR

Strategija stvarana u ratnoj praksi

Naučni skup o strategiji oružane borbe u oslobodilačkom ratu jugoslovenskih naroda ima izuzetan i višestruk značaj, ne samo za oružane snage već i za društvo u celini. Time mislim na mesto i ulogu našeg narodnooslobodilačkog rata i revolucije u savremenoj epohi nacionalnooslobodilačkih i revolucionarnih ratova i pokreta. Verujem da će ovaj simpozijum doprineti širem i potpunijem sagledavanju bitnih činjenica strategije našeg NOR-a, posebno onih koji se odnose na oružanu borbu.

U poslednjih nekoliko godina održano je mnogo skupova posvećenih problemima našeg oslobodilačkog rata i razvoju ustanka u pojedinim regionima. Međutim, smatram da je to mahom istoriografsko sagledavanje i pristup pojedinim aspektima NOR-a. Jer, trebalo je, najpre, planski i organizovano prikupiti i sistematizirati ogroman fond sačuvane i naknadno otkrivene istorijske građe, dokumentacije i sećanja organizatora i učesnika NOR-a i ponovno rekonstruisati događaje i tokove našeg rata i revolucije, pa tek tada prići uopštavanju stečenih iskustava. Sigurno je da bez rezultata istraživanja ove vrste ne bismo mogli pristupiti analitičkoj i sintetičkoj obradi određenih problema i pojava našeg rata i revolucije, što je znatno složeniji i teži posao. Neiscrpno je bogatstvo sadržaja i oblika naše revolucije, za koju je drug Tito s pravom naglasio da je jedinstvena pojava savremene istorije, i da je moramo još dublje i potpunije osvetliti i izučiti. Stoga će istoriografskih pristupa u izučavanju i sagleda-

vanju NOR biti sigurno još i u narednim godinama, pa je prirodno i naše aktivno učestvovanje u njima.

Nema nikakve sumnje da je jedan od najefikasnijih puteva kojima je moguće realizirati tako krupan zadatak i održavanje naučnih skupova poput današnjeg simpozijuma, na kojima se razmatraju i sintetiziraju strateški problemi našeg rata i revolucije. To svakako nije slučajno. Teorijski i na naučnom nivou mnogo je teže uopštavati ratnu praksu kada su u pitanju problemi jugoslovenskog ratišta u celini, ono što nazivamo domenom strategije, jer se upravo u toj sferi najpotpunije prepliću politika i oružana borba, odnosno politička i vojna strategija — kako kaže drug Kardelj. O jednom broju ovih tema raspravljano je u poslednjih nekoliko godina na naučnim skupovima u Ljubljani i Bihaću, Titovom Užicu i Stolicama. Nema sumnje da će i ovaj simpozijum dati značajan doprinos sagledavanju celine našeg rata, posebno njegove oružane komponente.

Mislim da je čak i dobro što smo krenuli, najpre, sa strategijom i uopštavanjem onih činilaca NOR-a koji su predstavljali opšte okvire oružane borbe, izgradnje vojne organizacije i ratne veštine u celini, jer je tako znatno lakše njihovo dalje izučavanje i sintetička obrada. Nije baš za pohvalu što i posle tri decenije od završetka rata, još uvek nemamo celovitih studija o operativno-taktičkim iskustvima divizija i operacijama korpusa, o napadima na naseljena mesta i gradove, infiltracijama i noćnim dejstvima, primeni odbrane u različitim vremenskim i geografskim uslovima, ulozi slobodnih teritorija i funkcionisanju vojnopozadinske organizacije, radu štabova i dr. Slično je i sa operativnom veštinom, dok u strategiji imamo neprečišćenih stavova čak i o nekim fundamentalnim pitanjima: npr. vidovima strateških dejstava, periodizaciji pojedinih etapa oružane borbe i dr.

S ovim u vezi, skrenuo bih pažnju na jedan izuzetno važan element koji mora biti ugrađen u celokupnu razradu teorije naše strategije. Naime, ne smije se zaboraviti da tehnološki progres i tehnička modernizacija svih delatnosti čovečanstva, posebno u oblasti ratne tehnike, postavljaju značajno nove i izuzetno ozbiljne zahteve pred ratovodstvo, bitno utičući i na razvoj i dopunu sadržaja strategije vođenja oružane borbe.

Pri tome ipak uvek treba polaziti od faktora čovek, jer će on sigurno uvek presudno uticati na planiranje i realizovanje svih delatnosti u oružanoj borbi i drugim oblicima opštenarodnog otpora.

Praktičnu svrhu, ulogu i opravdanost ovog simpozijuma vidim i u činjenici što će se izvorima NOR-a neprekidno vraćati i današnje i buduće generacije, a posebno omladina, usavršavajući dalje kon-

cepciju opštenarodne odbrane i stvaralački primenjujući iskustva iz NOR-a u novim uslovima i na novi način. Kada to kažem, imam u vidu sve aspekte našeg rata i revolucije, ali pre svega domen političke oružane borbe, jer je upravo tu najznačajnije vrelo svih naših saznanja, posebno onih koje ugrađujemo u temelje naše koncepcije opštenarodne odbrane. U vezi s tim, ponovo bih podsetio na reči druga Tita: »...naša današnja koncepcija opštenarodne odbrane nije ništa drugo nego dosledna i odlučna primjena velikih iskustava iz narodnooslobodilačkog rata u našim današnjim uslovima«.

Ali, naglasio bih, u izučavanju naše strategije moramo polaziti od činjenice da je ona stvarana i proveravana tokom cele narodnooslobodilačke borbe — da je u nju ugrađeno nekoliko stotina hiljada života boraca naše revolucije. U rat smo ušli sa jasnim političkim ciljevima i političkom i partijskom strategijom, a tek kroz vođenje oružane borbe otkrivali smo i stvarali načela vojne strategije. Drugim rečima, kroz ratnu praksu stvarali smo teoriju, išli obratnim putem od u svetu uobičajenog. To je izuzetno značajna činjenica i specifičnost po kojoj se naš narodnooslobodilački rat bitno i temeljno razlikuje od drugih narodnooslobodilačkih ratova. Žrtve koje smo dali od nas zahtevaju da temeljno izučimo i damo današnjim i budućim generacijama kristalno čistu i jasnu teoriju strategije oružane borbe. Ne možemo dozvoliti da ogromno iskustvo koje ima ratni rukovodeći kadar ostane u nama — samo za nas, i sa nama da se gasi. Za eventualni budući rat moramo i možemo biti daleko spremniji. U tome je istorijska uloga, značaj i zadatak naše generacije.

Svakako da u ovom radu ne smemo biti isključivi. Moramo veoma pažljivo, selektivno i verifikovano izučavati veoma bogata iskustva iz oslobodilačkih ratova i revolucija drugih naroda. Sve ovo što je dobro, primenljivo i prihvatljivo moramo koristiti u razradi i izučavanju ne samo strategije oružane borbe, već i koncepcije opštenarodne odbrane u celini.

Osećam obavezu da odam priznanje organizatoru ovog simpozijuma koji je uspeo da angažuje zaista veliki broj vrsnih stručnjaka koji su u stanju da daju značajan doprinos u ovoj oblasti. To potvrđuju već prikupljeni materijali — kako po obimu tako i po zaista visokom kvalitetu. Tokom ova tri dana treba se na njih kritički osvrnuti, razviti polemiku i tako dati jedan zaista naučni impuls i podstrek za rasvetljavanje još svih dilemičkih i nerasčišćenih pitanja. Jasno, sve u granicama naših realnih ukupnih mogućnosti. Uveren sam da je ovako eminentan skup u stanju da to i uradi.

Svakako da će publikovanje celokupnog materijala sa simpozijuma u mnogome olakšati dalja istraživanja i uopštavanje iskustava

iz NOR-a u raznim domenima oružane borbe i vojne organizacije. Za mnogobrojne istoričare, vojnike, sociologe i druge naučne radnike to će biti još jedan podsticaj u njihovom izučavanju rata i revolucije i ugrađivanju iskustava iz NOR-a u našu koncepciju i doktrinu opšte-narodne odbrane. Međutim, ne treba se ograničiti samo na to. Materijali (teme, problemi, pitanja) ovog simpozijuma moraju se dalje razrađivati i kroz vojnostručnu publicistiku, naučne radove poslediplomskog studija i radove svih onih koji se profesionalno ili na bilo koji drugi način bave ovom problematikom. Koliko je god moguće ovo bi moralo biti organizovano i plansko. U tome vidim veoma velikom ulogu, pa i zadatak prvenstveno Centra za strategijska istraživanja, zatim Centra visokih vojnih škola i »Vojnog dela«.

Verujem da će rezultati simpozijuma biti od izuzetne koristi u realizaciji naučnog projekta Centra za strategijska istraživanja o strategiji upotrebe oružanih snaga u NOR-u, kao i radu Vojnoistorijskog instituta i pojedinih katedri u našim vojnim školama. Održavanje današnjeg simpozijuma neizbežno će podstaći otvaranje dugotrajnog procesa u oružanim snagama i društvu u celini oko istraživanja veoma širokog kruga problema iz našeg NOR-a i revolucije, posebno onih koji zadiru u sferu oružane borbe. Mislim da nas tu očekuju krupni zadaci.

Na kraju, želeo bih istaći da ove godine, kao što je poznato, cela naša zemlja proslavlja šezdesetu godišnjicu stvaranja naše Partije, odnosno Saveza komunista Jugoslavije i njene borbe za pobjedu socijalizma i izgradnju novog samoupravnog društva ravnopravnih naroda i narodnosti na tlu Jugoslavije. Njena rukovodeća uloga u razrešavanju svih političkih, nacionalnih, klasnih i vojnih problema s kojima se suočavao narodnooslobodilački rat bila je nezamenljiva i u svakom trenutku u centru zbivanja. Zato je sasvim tačna ocena da je strategija NOR-a jedna od onih oblasti u kojoj je Partija postigla najveće rezultate i ispoljila najveće stvaralaštvo. To njeno vojno delo zaslužuje da se i posebno istakne, o čemu će biti govora i na ovom skupu. Presudnu ulogu u tome odigrala je ličnost vrhovnog komandanta i generalnog sekretara Partije druga Tita, jer je za strategiju bila od neprocenjivog značaja okolnost što su obe ove funkcije bile spojene u jednoj ličnosti. Uostalom, to je jedan od osnovnih principa rukovođenja u oslobodilačkim i revolucionarnim ratovima, a zasluga je naše Partije i druga Tita što su mu dali najpuniji sadržaj i oblike koji su odgovarali našim uslovima.

Još jednom želim vam uspešan rad i da ostvarite ciljeve koje ste ovim simpozijumom postavili.